

הלכות בניית סוכה

א. המהדרין מתחילים בעשיית הסוכה במוצאי יום הכיפורים (ש"ע סי' תרכד ס"ה בהרמ"א).
ב. הסוכה צריכה להיעשות לכל הפחות משלוש דפנות וסכך (ש"ע סי' תרל) וגודלה המינימלי $7 \times 7 \times 10$ טפחים (סס תרל סעי' א) [גובה*אורך*רוחב] (מעיקר הדין $56 \times 56 \times 80$ ס"מ וראוי $57 \times 57 \times 100$ ס"מ וממידת חסידות טוב $70 \times 70 \times 100$ ס"מ) (חז"ע עמ' ט-י).

ג. כותלי הסוכה ומחיצותיה אפשר לעשותם מכל דבר העומד בפני רוח למעט סדינים שאינם כשרים לדפנות שהרי רוח מצויה מנדנדת אותם ש"ע סי' תרל ס"א י. לכן כדי

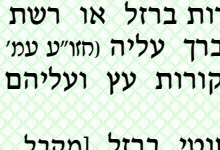

עד גובה של מטר כשאין מרחק בין קרש לקרש 24 ס"מ ואז אפשר לשים סדין באופן שרוצים וכך יש לעשות

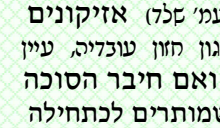
לשלוש דפנות לפחות (ולקו"י ח"ה עמ' קיט, ש"ע סס).

ד. סכך הסוכה צריך שיהיה מן הצומח ותלוש, ואינו מקבל טומאה, (ש"ע סי' תרכט ס"א). ולכן יש לסכך בענפי אילנות וכדו' או ב"סכך לנצח" (חז"ע עמ' כג) אין לסכך בפלסטיק, ניילון או

נייר קרטון (ק. ולקו"י סי' תרלו ס"ד-טז). צריך לסכך באופן שצילתה מרובה מחמתה (ש"ע סי' תרכט ס"א).

ה. אין לסמוך את הסכך על דבר שמקבל טומאה כגון: על צינורות ברזל או רשת וכדו', ואם העמיד את הסכך עליהם מותר בדיעבד ומותר לברך עליה (חז"ע עמ' מז ס"כג). לכן אם עמודי הסוכה הם צינורות ברזל יתן עליהם קורות עץ ועליהם יעמיד את הסכך ואז מותר לכתחילה (ולקו"י עמ' קל).

ו. לכתחילה יזהר שלא לחבר את הסכך לדופן ע"י מסמרים, חוטי ברזל [מקבל טומאה], וחוטים רגילים (פלסטיק) (חז"ע עמ' מז, כה-ל, ס' הסוכה עמ' שלד) אזיקונים [אין גידולם מן הארץ] (ש"ע דבית הלוי ח"א סי' עז למחמירים במעמיד כגון חזון עובדיה, עיין חז"ע סס, שערי חג סוכות לגר"י טשזנר עמ' נז, מקראי קודש לגר"מ הכרי עמ' רנ) ואם חיבר הסוכה כשרה בדיעבד (סס) [וישנם "חוטים צמחיים טבעיים" מיוחדים שמותרים לכתחילה הנמכרים בחנויות סוכות] (חז"ע עמ' מז, כה).

אפשר ל"החזיק" את הסכך לגג הסוכה ע"י שיתן על הסכך קורות עץ ואת קורות אלו יכול לחבר עם כל דבר שמקבל טומאה חוטי ברזל, אזיקונים, מסמרים וכו' (ע"פ ש"ע סי' תרכט ס"ה, משנ"ב ס"ק כו).

ז. מותר לקצוץ ענפים של עצי פרי כדי לסכך בהם את הסוכה ועדיף יותר שגוי יקצוץ את הענפים לבדו, ואם יש לו אילנות סרק עדיף יותר לקצוץ מהם ואז אפשר ע"י ישראל (חז"ע עמ' סא).

ח. הקוצצים לסיכוך הסוכה מאילנות השייכים לרשות עירונית המקפידה הרי זה מקיים מצוה הבאה בעבירה ואסור לברך ברכת "לישב בסוכה" משום גזל, והוא הדין הגוזל עצים וקרשים, כגון: מאתרי בניה ובנה בהם סוכה (ש"ע יח"ד ח"ה סי' מז) [העיריה חותכת עצים לסכך ומחלקת בחינם].

ט. מותר לכתחילה לבנות את הסוכה על ידי אשה או קטן, ואם גוי בנה את הסוכה היא כשרה.

י. אין לסכך את הסוכה קודם שיעשה את הדפנות כשרות כדת וכדין (ש"ע סי' תרלה סעי' טז משנ"ב סס).

מכל מקום בדיעבד אם עשה את הסכך לפני הדפנות הסוכה כשרה (הלכות עולם ח"ב עמ' רסו) ומברכים עליה "לישב בסוכה" (חז"ע עמ' לח) והמחמיר להרים ולשים שוב את הסכך תבוא עליו ברכה (ולקו"י ח"ה עמ' קלז ס"ד).

יא. יש לבנות את הסוכה תחת כיפת השמים [מקום פתוח שלא יהיה מעל הסוכה בית, גג או אילן] ולכן לעשות

את הסוכה במרפסת שעל גבה מרפסת, (ש"ע סי' תרכ"ט ע"א).

יב. מותר להקים סוכה תחת חוטי טלפון וחשמל או חוטי כביסה (ק. ילקו"י סי' תרל"ב) ואף אם תלויים בגדים על חוטי הכביסה אין הסוכה נפסלת (חזו"ע ע"מ ס"ל). וכן מותר להקים סוכה תחת חלון מסורג עם "בטן" (עמק המשפט ח"ג סי' ב).

יג. בכל מקום שיש בגג הסוכה סכך פסול [או שיש קירוי פסול מעל

סכך כשר כגון: מזגן] בשיעור של 4 על 4 טפחים (32x32 ס"מ) בין באמצע הסוכה ובין בצידה אין לאכול ולישון תחת אותו מקום (משנ"ב סי' תרל"ב ס"ק טז) ולכתחילה יש להחמיר שלא לאכול ולישון אם שיעורו מ-3 טפח ומעלה (24x24 ס"מ) (שם ס"ק ג חזו"ע סו).

יד. ☒ אם יש סכך פסול ברוחב 4 טפחים (32 ס"מ) לאורך כל הסוכה (ש"ע סי' תרל"ב ס"א).

✦ אם זה באמצע הסוכה – פוסל את הסוכה (ש"ע שם) [ויוצר כאן 2 סוכות וצריך לבדוק כל חלק אם יש בו שיעור סוכה ומקיים תנאי סוכה שאל"כ אותו חלק פסול] (משנ"ב ס"ק ז).

✦ אם זה בצד הסוכה – אזי אפילו אם הסכך הפסול הוא עד 4 אמות (192 ס"מ) (ש"ע שם) אינו פוסל את הסוכה, ומחשיבים את הדופן (בצד הסכך הפסול) כאילו מגיעה עד הסכך הכשר. מ"מ אין לשבת תחת הסכך הפסול [דין דופן עקומה הוא דוקא כשהדופן מגיעה עד גג הסוכה שאל"כ אין היתר של דופן עקומה ודופן זאת לא נחשבת לסוכה ואז צריך לראות אם בלי דופן זו יש מספיק דפנות לסוכה להיתר] (כל ההיתר שבלי הקטע הפסול ישאר לנו גודל סוכה מנימלי הלכתי) (חזו"ע ע"מ סו).

☒ אם יש סכך פסול ברוחב פחות מ-4 טפחים לאורך כל הסוכה אין זה פוסל את הסוכה, מ"מ מותר לאכול או לישון תחתיו רק אם הוא פחות מ-3 טפחים (שם).

טו. אם יש רווח בסכך הסוכה בין באמצע בין בצד לאורך כל הסוכה:

☒ אם הוא פחות מ-3 טפחים (24 ס"מ) – כשר. אבל אין לאכול או לישון תחתיו

[אבל סתם חורים בסוכה מותר לשבת או לאכול תחתיהם].

☒ אם הוא מ-3 טפחים (24 ס"מ) ומעלה – פוסל את הסוכה ויוצר כאן 2 סוכות משני צידי המרווח

וצריך לבדוק אם יש בכל חלק שיעור סוכה (ש"ע סי' תרל"ב ס"א חזו"ע ע"מ סח).

הכשר פרגולה

✦ אם הפרגולה עשויה מאלומיניום [היינו פרופלי הצללה] פסולה מלשמש לסוכה (ש"ע סי' תרכ"ט ס"א).

✦ אם היא עשויה מעץ ופרופלי ההצללה עשויים כעין

רשת – פסולה לשמש לסוכה (כלן נסר רחב 4 טפחים ש"ע סי' תרכ"ט ס"א ומג"א סי' תרכ"ט ס"א ו) [במקרה כזה צריך לפרק את "הרשתות" להגביהם ולהרכיבם שוב וההיתר אינו לכתחילה] (ש"ע סי' תרל"א ס"ט בסתם, משנ"ב ס"ק כה, כה"ח ס"ק לו, ק. ילקו"י שם).

ואם פרופלי ההצללה עשויים כעין נסרים ארוכים

הנמצאים במרווחים גדולים באופן שחמתה מרובה מצילתה, יניח סכך כשר עליהם והפרגולה כשרה. אם הנסרים ארוכים נמצאים במרווחים קטנים (כ-2 ס"מ) אזי תלוי, אם גג הפרגולה כולו בשיפוע והנסרים מחוברים ע"י מסמרים הסוכה כשרה בדיעבד (שהרי הסכך מוחזק ע"י מסמרים ע"י חזו"ע ע"מ מל). אך אם גג הפרגולה

ישר [אע"פ שכל נסר עומד בשיפוע] – הפרגולה כשרה לסוכה (תחומין תשנ"ט סי' יט, קובץ זכרון רחמים ע"מ ס שהרי כל נסר מסוגל לעמוד בגג גם ללא המסמר המחבר אותו וכן אין המסמרים משווים לגג דין מבנה קבוע. חזו"ע ע"מ לו, סי' הסוכה השלם ע"מ שלה).

✦ אע"פ שקרשי הצללה שמשמשים לסכך צבועים בצבע לנאותו הם אינם פוסלים (חזו"ע סוכות ע"מ ז).

✦ כל הפרגולות שהכשרנו הם בתנאי שישים 3 דפנות שלמות (אע"פ שהדפנות לריכות להיות קודמות לסכך כמבואר בש"ע סי' תרל"ב בהרמ"א מאחר ויש כאן קורות רחבות כמסגרת לסכך ברוחב טפח זה נחשב כאילו הדפנות קדמו לסכך כמבואר במשנ"ב ס"ק יא). ואם זו סוכה ישנה [לפני 30 יום] צריך לחדש בה בסכך או בדפנות (ש"ע סי' תרלו ס"א) [עשית דופן מתוך 3 שחייבים נחשב חידוש ובסכך ע"י שיפרק "לייסט" אחד ויחברו שוב] (ד.ע. ע"ש ובחזו"ע להלן) ובדיעבד שלא חידש כלום בכל זאת הסוכה כשרה (חזו"ע ע"מ סב, משנ"ב ס"ק ד).

✦ כל הפרגולות שהכשרנו כמות שהם ללא תוספת סכך דווקא כשנעשו לצל (ש"ע סי' תרל"ב ס"א) אבל נעשו לצניעות פסול (משנ"ב ס"ק א) וכדי להכשירם צריך להוציא הנסרים שבגג הפרגולה ולחברם שוב.

טז. מצוה לנאות (לקשט) את הסוכה שנאמר "זה אלי ואנוהו" (מסכת שבת קל"ג ע"ב).

יז. רשאים לתלות תמונות של רבנים לנוי בסוכה (חזו"ע ע"מ עז). ולכתחילה אסור לכתוב

פסוקים על נייר וכד' כגון "בסוכות תשבו שבעת ימים" כדי לקשט את הסוכה, ואם כבר נכתב או נדפס בדפוס, מותר לקנותו ולקשט בו את הסוכה (ס"ע עמ' כ"ח).

יח. כשתולים קישוט בתקרה, יש להשתדל שהקישוט לא ירד למרחק 32 ס"מ מהסכך (ואם יורד למרחק 32 ס"מ וגם יש בו אורך ורוחב 32 ס"מ אז לכר"ע אסור כבר לשבת תחתיו). (ס"ע סי' תרכ"ז והרמ"א ומשנ"ב ס"ק טו). ומותר לתלות פירות שביעית לנוי בסוכה (ס"ע ילקו"י מועדים סי' כ).

יט. פירות שתלו אותם בסוכה לנוי אסור ליהנות מהם עד מוצאי שמחת תורה אפילו נפלו מן הסוכה (ס"ע סי' תרל"ח ס"ב). ולכן טוב להתנות בערב החג בנוסח זה: "אני מתנה על נוי הסוכה לאכלם מתי שארצה" ואז אם יפלו יוכל לאכלם. ובגוף הסוכה אין מועיל שום תנאי ליהנות ממנה ולכן אסור ליטול קיסם מהסוכה לחצוץ בו את שיניו. (ס"ע ס"א ובהרמ"א).

הלכות ארבעת המינים

ארבעת המינים

א. צריך כל אדם לדאוג לקנות ארבעת המינים לו ולבניו, ולא פחותה מצוה יקרה זו משאר דברי חול או הבלים שאדם

נותן את כל ממונו עליהם (ילקו"י עמ' קעו ס"ג).

ב. קטן היודע לנענע חייב אביו לחנכו במצות ארבעת המינים ואם ידו משגת חייב לקנות לו את ארבעת המינים בפני עצמו (חזו"ע עמ' נה).

ג. אופן קשירת ארבעת המינים:

מצוה לאגוד את הלולב עם ההדס והערבה בקשר גמור דהיינו שני קשרים זה על זה (ס"ע סי' תרנ"א ס"א) ואם לא איגדם בדיעבד כשר (חזו"ע עמ' שסב).

אופן הקשירה: יקח שלוש עלים של הלולב ויניחם תחת הלולב כשפניו למטה והשדרה כלפיו, יניח הדס אחד על השידרה של הלולב ואחר בצד ימין של הלולב ואחר בצד שמאל ואח"כ יניח ערבה אחת בצד ימין והשניה בשמאל (כה"ח סי' תרנ"א ס"ק יד) באופן שלא יכסה הערבה את ההדס (כה"ח כח).

וצריך שהשדרה של הלולב יהיה גבוה לפחות טפח [8 ס"מ] מעל ההדסים והערבות (עם העלים) (ס"ע סי' תרנ"א ס"א, חזו"ע עמ' שנט) ואם הגובה פחות לא יוכל לברך על זה (חזו"ע ס"ק כה"ח ס"ק ט). וצריך לקשור את ההדסים גבוה מן הערבה (הרמ"א סי' תרנ"א ס"א כה"ח ס"ק כד).

כללים בבחירת ארבעת המינים

לולב

לולב

המידה באורך השדרה

דוגמא לעלה שנפתח

נקטם עלה עליון של הלולב

✓ אורך הלולב (מנימום) 4 טפחים (ס"ע סי' תרנ"א ס"א) [= מעיקר הדין 27 ס"מ וטוב להדר לכתחילה וליתול 32 ס"מ (ס"ע עמ' שס, חזו"ע עמ' שסב, משנ"ב איש מלכיה ס"ק 1) מ"מ אם אפשר בנקל לקחת 40 ס"מ כדי לחוש לשיטת החזו"א עדיף] (ק. ילקו"י סי' תרמ"ב ס"ד) ושעור אורך זה בשדרה מלבד העלים שבראש השדרה (ס"ע עמ' שס). ואפילו ארוך יותר כשר (ס"ע עמ' שס).

✓ לספרדים: אם נחלקו רוב עלי הלולב [כל עלה מורכב משני עלים

שמחוברים בגבם וחיבור זה נפתח] (ס"ע סי' תרמ"א ס"ג) וכל עלה שבו נחלק ברובו (משנ"ב בש"ע עמ' קמ"ה ס"ט) שמשכיר כרש"ל כן ולא כפי שמוכח בחזו"ע עמ' שס, וכן מועד לגר"מ חותה סוכות עמ' קמ"ה ס"ט שמשכיר כרש"ל כן ולא כפי שמוכח בחזו"ע עמ' שס, וכן ילקו"י הג"ל מסביר כן) אם יש קליפה אדומה אשר מחברת את עלי הלולב

אין להסיר קליפה זו כדי לבדוק אם נחלקו העלים שבראש הלולב (חזו"ע עמ' שס, רח"ל).
לאשכנזים: אם נחלק העלה האמצעי של הלולב עד השדרה- הלולב פסול (הרמ"א עמ' שס).

✓ נקטם ראשו דהיינו נקטמו רוב העלים העליונים [כגון: שהלולב מסתיים

ב- 2 עלים גבוהים ביותר והם באותו גובה] ורוב של כל עלה ועלה פסול (ס"ע סי' תרמ"א ס"ו חזו"ע עמ' ר"א- ר"ז, וכן דעה שניה בדל"ה ל"ד"ה "רוב העלים העליונים" בש"ע שה"א כהרמ"א וכן נהר שלום

סוכר כן וכן חזו"ע ואיש מלכיה בש"ע) ואם אין אלא עלה אחד בראש שדרת הלולב ונקטם ברובו פסול (ע"ס). ולולבים שהקצה העליון שלהם הוא דק מאוד ונשרף מחום השמש כשר (ע"ס).

✓ לא ישהה הלולב ההדס והערבה כולו במים במשך 24 שעות, שיש פוסלים אותם משום כבוש ובידיעבד שעשה כן הם כשרים (חזו"ע עמ' שסג).

✓ מעיקר הדין אם השידרה עקומה כמגל- פסול (דווקא כשעקום לפניו או לצדדים אבל לאחר כשר) (ס"ע סי' תרמ"א ס"ח) ולכתחילה יקח לולב ישר לגמרי (חזו"ע עמ' ש"א).

הדס משולש

הדסים

הדס ✓ שיהא משולש היינו ששלושת העלים שבכל קן יצאו באותו גובה של הענף ואם עלה אחד למעלה מהן או למטה הרי זה פסול (ש"ע סי' תרמו ס"ג) ולכתחילה כל שיעורו צריך שיהא משולש, אם היה משולש ברובו כשר (ס"ה) ✓ אורכו יהא ג' טפחים (ש"י סי' תנ"א) [מעיקר הדין 20 ס"מ וטוב להדר לכתחילה וליטול 24 ס"מ (ש"ע ע"מ ע"מ, ע"מ ע"מ, ע"מ ע"מ) משנ"ב איך מלכיה ע"מ ע"מ (1) מ"מ אם אפשר בנקל לקחת 30 ס"מ כדי לחוש לשיטת החזו"א עדיף] ושיעורו נמדד (גם של הערבה) ע"פ אורך שידרת הענף (כ"ה סי' תנ"א ע"מ ע"מ). ✓ העלים שוכבים אחד על השני ומחפים את עציו לגמרי [היינו שראשו של העלה מגיע לעוקצו של העלה שלמעלה ממנו] וזה מצוה מן המובחר ומ"מ אם רובו כן, כשר (חזו"ע ע"מ ע"מ).

ראש ההדס

נקטם ראש הדס

עלה מחפה חברו

מדידה ע"פ השדרה

✓ לקחת הדסים לא מורכבים. ✓ יזהר שלא יהיו עלי ההדס גדולים ורחבים הרבה (חזו"ע ע"מ ע"מ).

✓ נקטם ראש ההדס [כלומר העץ שבראש בד ההדס] כשר ומברכים עליו (ש"ע סי' תרמו ס"י) [באופן שהעלים העליונים מחפים על הקטימה] ולכתחילה יש להדר ליטול הדס שלם שלא נקטם ראשו (חזו"ע ע"מ ע"מ).

ערבות

מראה של עלה

ערבות יבשות

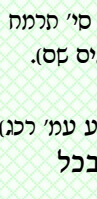
בלבול

ערבה ✓ קנה אדום – הענף צבעו אדמדם ואפילו ירוק כשר (כ"י סי' תרמ"ז) (קנה לבן פסול) ✓ עלה משוך כנחל – צורת העלה מאורכת וצרה ואם עגול פסול. ✓ פיה חלק – שפת העלה חלקה ללא פגימות (אם יש פגימות קטנות כשרה). ✓ אורכה ג' טפחים (ש"ע סי' תנ"א) [אורכו בס"מ כאמור בהדס] (ילקו"י). ✓ ערבה שנקטם ראש עיצה פסולה (ש"ע סי' תרמ"ז ס"י) אבל אם נקטם העלה שבראשה כשרה (חזו"ע ע"מ ע"מ) [המהדרין: לוקחים ערבה שבראש הענף צומח עלה קטן ("בלבול") שבאופן זה ברור שלא נקטם מראש הענף כלום (כשרות ד' המינים ע"מ ע"מ). וזה לחומרא בעלמא (חזו"ע ע"מ ע"מ)].

✓ ערבה יבשה (שדה הצבע הירוק (ש"ע סי' תרמ"ז ס"ה)) או נשרו רוב עליה פסולה אבל כמושה כשרה (ש"ע סי' תרמ"ז ס"ז). טוב להדר להחליף בחול המועד את הערבה כל יומיים או לפי הצורך. ניתן כיום להשיג ערבות בקרבת בתי כנסת המרכזיים יום יום.

אתרוג

פסול

אתרוג ✓ שיעור האתרוג כביצה בינונית היינו 54 גר', פחות מזה פסול (ש"ע סי' תרמ"א ס"ב). וטוב לקחת שיעור גדול יותר (שהרי במשך הזמן מצטמק!) (כשרות ארבעת המינים ע"מ ע"מ). ✓ יש לוודא שהפרישו תו"מ על האתרוג (חזו"ע ע"מ ע"מ, רמ"א סי' תרמ"א ע"מ ע"מ). ✓ שיהא האתרוג לא מורכב (מראה המורכב הוא כפרי הלימון!) שמורכב פסול (חזו"ע ע"מ ע"מ) (כ"ה) ✓ יש להקפיד לקנות מאיש נאמן ויר"ש או בקופסה סגורה עם השגחה ואם בכל זאת רואה שיש בעיה כלשהיא צריך לשאול רב מורה הוראה כגון:

נחסר מבשר האתרוג פסול

אתרוג עגול

אתרוג רגיל

אתרוג תמני

פסול

פסול

פסול

- אתרוג עגול ככדור פסול (ש"ע סי' תרמ"א ס"ח).
- מצוי באתרוגים (1) שיש עליהם כעין קרום שצבעו כקרום בהיר המכונה "בלעטליך" [באדיש] או "עלים" [בעברית] – אינו פוסל את האתרוג והוא כשר [קרום זה נגרם כתוצאה מכך שעלי האתרוג נשענים עליו] (חזו"ע ע"מ ע"מ, רס, ק. ילקו"י סי' תרמ"א ס"מ, משנ"ב סי' תרמ"א ס"ק מט, כשרות ארבעת המינים ע"מ ע"מ, נח-ס).
- ניטל עוקצו (2) והוא העץ שהאתרוג מחובר בו לאילן ונשאר במקומו גומא פסול (ש"ע סי' ת"ח).
- אתרוג שניקב ונחסר מגופו עד שהגיע ללבן אפילו כל שהוא פסול אבל אם נחסר רק מהקליפה העליונה שהיא כמין גליד על האתרוג כשר (ק. ילקו"י ע"מ ע"מ, כ"ה, כשפת קו מינים ע"מ ע"מ).
- נקב שנעשה באתרוג ע"י קוץ בהיותו באילן אע"פ שנראה חסר אם הוקרם עליו "עור" מלמעלה כשר (הרמ"א סי' תרמ"א ס"ב).
- יש אתרוג שמטבע בריאתו אין לו פיטם ושושנה וקרוי אתרוג תמני (חזו"ע ע"מ ע"מ, רסב-רסג). ויש אתרוגים שיש להם פיטם ושושנה [הוא העץ שעל ראש האתרוג ונקרא גם דד] הרי באתרוג כזה אם ניטלה השושנה כשר (משנ"ב ע"מ ע"מ, חזו"ע ע"מ ע"מ) ואם ניטל הפיטם לגמרי פסול אבל אם נשאר חלק מהפיטם כשר (הרמ"א סי' תרמ"א ע"מ ע"מ, חזו"ע ע"מ ע"מ).

פסול